

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร. 0 2244 2060

เรื่อง ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ
ผู้เรียบเรียง นางสาวศรันยา สีมา นิตกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ กุมภาพันธ์ 2563

ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จากข้อมูลสถิติจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2563 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศทั้งหมด 373,309 คน เป็นชาย 325,590 คน หญิง 47,719 คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำของต่างประเทศแล้ว ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมากเป็นอันดับ 6 ของโลก อันดับ 3 ของเอเชีย และอันดับ 1 ของอาเซียน

ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำเป็นผลมาจากสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การใช้กฎหมายอาญามากเกินความจำเป็นจนเกิดภาวะกฎหมายอาญาเฟ้อ ด้วยความเชื่อที่ว่าโทษทางอาญาจะทำให้ประชาชนเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด และสามารถควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้ทุกกรณี การตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับที่ผ่านมามีกำหนดโทษอาญาไว้ด้วยเพื่อลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายนั้น โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดถูกจำคุกทั้งที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรง จึงก่อให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำตามมา

ประการที่สอง การใช้มาตรการทางอาญาและการบังคับใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติดของภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างจริงจัง และการเปลี่ยนสถานะของเมทแอมเฟตามีน หรือ “ยาบ้า” ให้เป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ทำให้จำนวนผู้ต้องขังในคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นกลุ่มผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในเรือนจำทั้งหมดทั่วประเทศ

ประการที่สาม การควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาในระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นสอบสวน และชั้นศาล ซึ่งการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีนี้ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล มักจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน แต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีไม่สามารถหาเงินหรือทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวได้ จึงถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดจริง จึงก่อให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกด้วย

ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการ สุขภาพ และความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังที่ต้องอยู่กันอย่างแออัด เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำแต่ละแห่งเกินความจุที่เรือนจำจะรับได้ และยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับไปเป็นคนดีใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่กระทำความผิดซ้ำเมื่อพ้นโทษแล้วไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้ ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยใช้โทษจำคุกเป็นหลักในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้นไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิดบางประเภท เช่น กระทำความผิดครั้งแรก กระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง และกระทำความผิดโดยไม่ได้ตั้งใจ การนำโทษจำคุกมาใช้ลงโทษผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเหล่านี้ จึงก่อให้เกิดผลเสียต่อตัวผู้ต้องขังและสังคมมากกว่าผลดี ผู้ต้องขังจะถูกปฏิเสธจากสังคมเพราะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี และการที่ต้องอยู่ในเรือนจำปะปนกับผู้ต้องขังที่กระทำความผิดร้ายแรงหรือผู้กระทำความผิดติดนิสัย ทำให้ได้รับการถ่ายทอดวิธีการในการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ ๆ ติดตัวมา กลายเป็นอาชญากรโดยสมบูรณ์แบบ และกระทำความผิดที่ร้ายแรงขึ้นกว่าเดิมเมื่อพ้นโทษแล้ว อีกทั้งทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดสวัสดิการและแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น รวมถึงต้องจัดสร้างเรือนจำแห่งใหม่หรือปรับปรุงเรือนจำเพื่อรองรับผู้ต้องขังที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นอีกด้วย โดยเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น จำนวน 178 ล้านบาท เพื่อนำไปปรับปรุงเพิ่มพื้นที่นอน 2 ชั้นในเรือนจำ 93 แห่ง ซึ่งรองรับผู้ต้องขังได้ 72,000 คน

ดังนั้น ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำจึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง และเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสากลที่ผู้ต้องขังควรได้รับในระหว่างที่ถูกคุมขังอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2563). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2563 จาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2020-02-01&report=
- ธานี วรภัทร์. (2556). วิกฤตสิทธิมนุษยชนในเรือนจำ: ปราบกฏการณ์ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ. (เอกสารวิชาการส่วนบุคคล). สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ, หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1.
- สุภัชลี เทพหัสติน ณ ออยุธยา. (2561). กฎหมายอาญาเพื่อ. [บทคัดย่อ]. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44(2), 9-33.
- อนุมัติกรมราชทัณฑ์ ไช้งกลาง 178 ล้าน เพิ่มที่นอนผู้ต้องขัง. (4 กุมภาพันธ์ 2563). มติชนออนไลน์. สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_1945391
- World Prison Brief, Institute for Crime & Justice Policy Research, (2019). **Highest to Lowest -Prison Population Total**. Retrieved January 20, 2019 from https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison-population-total?field_region_taxonomy_tid=All